Náučný chodník Turecká

Kraj:	Košický kraj
Okres:	Rožňava
Geomorfologické jednotky:	Rožňavská kotlina a Revúcka vrchovina
Geologické jednotky:	neogénna panva a gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Rudná, Jednota
Východisko:	Rudná, obecný úrad

Trasa:	Rudná, centrum – po západnom obvode záveru doliny Rudnianskeho potoka – Turecká (953 m n. m.) – po východnom obvode záveru doliny Rudnianskeho potoka – areál bývalého Banského závodu Rudná – Rudná, centrum
Dĺžka, prevýšenie:	8,4 km, prevýšenie 585 m
Čas prechodu:	4,5 h
Počet zastávok:	21
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: lesnícke, banícke, historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: V dvoch úsekoch v oblasti vrcholu Tureckej je trasa súbežná so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2009

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Rudná, Rudná 69, 048 01 Rudná, tel. 058 / 7321 986

Poznámky: (1) Na trase náučného chodníka sú altánky s posedením. (2) Niektoré banské diela pri náučnom chodníku sú prístupné iba na vlastnú zodpovednosť! (3) Odporúčame pridať odbočky: od zastávky 3 na vyhliadku Skalica (100 m) a od zastávky 7 ku kostolíku sv. Magdalény nad Rakovnicou (1 km, klesanie 115 m). (3) Na pláne na úvodnom informačnom paneli je náučný chodník označený ako Bansko-lesnícky náučný chodník v Rudnej.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Rudná. Neveľká, pôvodne banícka obec západne od Rožňavy na rozhraní Rožňavskej kotliny a Revúckej vrchoviny. Prvýkrát sa písomne spomína v roku 1291. Baníctvo je písomne doložené v roku 1334, keď tu Brzotínske panstvo začalo ťažiť striebornú rudu, no rudné žily, vychádzajúce na povrch, sa tu ťažili už v staroveku. V 16. storočí tunajšie banské diela patrili Mariássyovcom, vlastníkom vysokých pecí v okolí (Brzotín, Vidová, Slavec a i.). V druhej polovici 19. storočia prieskumom zistené veľké ložiská železnej rudy zintenzívnili ťažbu, bolo otvorených viacero štôlní, po roku 1913 sa pri ústí štôlne Július rozvinul banský závod, vybudovali sa dve banícke obytné kolónie. Vyťaženú rudu vyvážali do hút v Diósgyőre (od roku 1945 súčasť Miškovca) v Maďarsku, a to znovu aj neskôr, keď po zániku prvej Československej republiky územie pripadlo načas Maďarsku (1938 – 1945). V roku 1946 banský závod prevzali Železnorudne bane, n. p., Košice, neskôr Spišská Nová Ves. V 70. rokoch 20. storočia ťažba železnej rudy pre neefektívnosť upadá až v roku 1979 zaniká. V teréne bohatú banskú minulosť v doline Rudnianskeho potoka dokladajú štôlne, povrchové bane, pingy, haldy, areál zlikvidovaných

objektov banského závodu. V obci k pamiatkam patrí drevená zvonica so štvorcovým pôdorysom pravdepodobne z roku 1800, evanjelický kostol zo začiatku 20. storočia a kostol reformovanej cirkvi z konca 19. storočia.

Turecká (953 m n. m.). Výrazný, zväčša lesnatý horský masív v najvýchodnejšej časti Revúckej vrchoviny severne od obce Rudná a západne od Rožňavy na konci výbežku medzi dolinami Slanej a Štítnika, resp. Honského potoka. Budovaný je prevažne paleozoickými premenenými horninami – metaryolitovými tufmi a fylitmi – na južnom okraji s kremennými drobami a zlepencami tvoriacimi skalnaté ukončenia rázsoch (Mních, Skalica). V území sa vyskytuje mnoho rudných žíl (najmä siderit), ktoré sa v minulosti intenzívne ťažili (viac v hesle Rudná vyššie). V minulosti bol masív pre veľkú spotrebu dreva baníctvom odlesnený, ešte v polovici 20. storočia v území prevažovali lúky a pasienky. Na vrchole od roku 2012 stojí 15 m vysoká **rozhľadňa Turek** s panoramatickým výhľadom (Volovské vrchy, Revúcka vrchovina, Slovenský kras, ale i Vysoké Tatry).

Kostol sv. Magdalény nad Rakovnicou. Starobylý pútnický kostolík, dostupný asi 1 km dlhou odbočkou zo zastávky 7 náučného chodníka Turecká. Viac > Banský náučný chodník Mních

Rožňava a **Banícke múzeum v Rožňave** > pozri Banský náučný chodník Rákoš

Rožňavská kotlina. Rozlohou malá kotlina na juhu východného Slovenska v rámci Slovenského rudohoria zhruba medzi obcami Honce, Brzotín, Drnava a Rožňava. Jej dĺžka vo východo-západnom smere je necelých 20 km. Na severe susedí s Volovskými vrchmi a Revúckou vrchovinou a na juhu veľmi ostro strmými svahmi so Slovenským krasom. Vyplnená je neogénnymi a kvartérnymi sedimentmi nív (najmä Slanej) a veľkého náplavového kužeľa Krásnohorského potoka, na ktoré sa viaže rovinný a pahorkatinný reliéf. V západnej časti vystupuje staršie geologické podložie (triasové bridlice, slienité vápence, vápence) s členitejším reliéfom až vrchovinného rázu, kde sa nachádzajú najvyššie polohy v rámci – chrbát Roveň 528 m n. m. južne od Rakovnice a izolovaný vrch Sedlo 470 m n. m. západne od Rožňavy. Zo severu na juh kotlinu preteká rieka Slaná, ktorá sprava priberá Honský potok a zľava Rožňavský potok a Čremošnú a kotlinu opúšťa vo výške 254 m n. m. Kotlina je zväčša odlesnená s poľnohospodárskym využitím s výnimkou členitejších území v západnej časti. Kotlinou prechádzajú komunikácie celoslovenského významu na trase Zvolen – Košice, a to cesta I. triedy 16 a železničná trať číslo 160.

Revúcka vrchovina. Pohorie na juhu stredného Slovenska s veľmi členitým pôdorysom i reliéfom ležiace medzi Tuhárom, Poltárom, Rožňavou, Dobšinou, Revúcou, Hnúšťou a Málincom, na severozápade nadväzujúce na Stolické vrchy a krátko i Veporské vrchy a Ostrôžky, na juhovýchode susediace s Juhoslovenskou kotlinou (resp. jej podcelkami Lučenská kotlina a Rimavská kotlina) a Slovenským krasom a na severovýchode s Volovskými vrchmi. Má veľmi pestrý reliéf, čo súvisí s jej tektonickým vývojom a veľmi zložitou geologickou stavbou. Tú predovšetkým na severe tvoria kryštalické horniny, najviac paleozoické ruly, granitoidy a paleovulkanity. V strednej časti sú zastúpené rôzne triasové sedimentárne horniny. V južnej časti sa na neogénnych andezitových tufoch a konglomerátoch vyvinul rozsiahly plochý reliéf (Pokoradzská tabuľa, Blžská tabuľa) s mohutnými kryhovými zosuvmi na jeho okraji na styku s Rimavskou kotlinou. V relatívne menej odolných horninách (napr. neogénnych morských sedimentoch) sú vymodelované brázdy až kotlinky (napr. Lovinobanská brázda, Málinská brázda, Rimavské podolie, Železnícka brázda). Hojný je výskyt nerastných surovín (magnezit, železné rudy, mramor, mastenec a i.) s bohatou ťažobnou históriou (napr. Tuhár, Lovinobaňa, Cinobaňa, Rákoš, Železník, Jelšava, Lubeník, Nižná Slaná, Vyšná Slaná, Dobšiná). Väčšie nadmorské výšky dosahuje v severovýchodnej časti (Železník 814 m, Magura 883 m, Bučina 858 m a Turecká 953 m na severozápad od Rožňavy). Vrchovinou priečne preteká mnoho vodných tokov – Krivánsky potok, Ipeľ, Poltarica, Rimava, Turiec, Muráň, Štítnik a Slaná –, ktorých doliny využívajú dopravné komunikácie. Pôvodne pomerne silno odlesnené územie (lúky a pasienky pri početných neveľkých sídlach aj rozptýleného charakteru) postupne čiastočne zarastá. Prevažne

dubové, dubovo-hrabové a bukové lesy majú hospodársky charakter.

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Turecká | Úvodná tabuľa
2. Lesníctvo | Les a jeho funkcie
3. Lesníctvo | Lesné dreviny a kry
4. Lesníctvo | Flóra (Kvetena)
5. Lesníctvo | Mykoflóra (Huby)
6. Lesníctvo | Lesná zver
7. Baníctvo | Banská lanová dráha
8. Baníctvo | Odbočka na Magdalénu
9. Lesníctvo | Hospodárenie v lesoch
10. Lesníctvo | Vznik, výchova a obnova lesných porastov
11. Lesníctvo | Lesná ťažba
12. Lesníctvo | Ochrana lesa
13. Lesníctvo | Turecká
14. Lesníctvo | Poľovníctvo
15. Baníctvo | Banské dielo Dárius
16. Baníctvo | Pingy a pingovanie
17. Baníctvo | Prieskumná kresanica a obydlie baníkov – krámik
18. Baníctvo | Baňa 10-tka a lom na zakládku
19. Baníctvo | Cigánsky bunker
20. Baníctvo | Banský závod Rudná
21. Baníctvo | Štôlňa Viliam, banícka kolónia

Na zastávke 19 v areáli bývalého Banského závodu Rudná stoja pri tematicky súvisiacich objektoch doplnkové (nečíslované) informačné panely, napr. Šachta Rudná 1, ťažná veža; Štôlňa Július; Vetrací komín. Ďalší – História baníctva obce Rudná – stojí aj v parčíku v centre obce, okolo ktorého sa trasa vráti do svojho východiska.

SKALICA

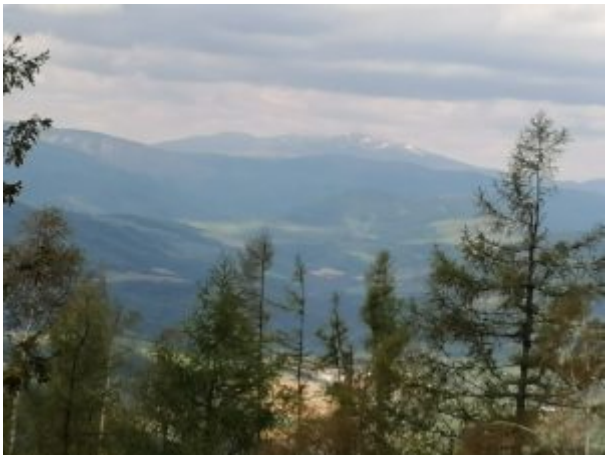

BÁNSKÝ
KRÁMIK
(základy)

Schéma navrhovanej trasy
BANSKO-LESNÍCKEHO
náučného chodníka v Rudnej
NÁUČNÉ ZASTÁVKY
ZAČIATOK CHODNÍKA (cestná rázcestie)

